

Czajkowa M. 1951 *Las Baszkowski (pow. krotoszyński) z najobfitszym w kraju stanowiskiem Osmunda regalis L.* Praca magisterska wykonana w Zakładzie Ochrony Przyrody Uniw. Poznańskiego. rkps.

Czubiński Z., Gawłowska J., Zabierowski K. i inni 1977 *Rezerваты przyrody w Polsce.* Studia Naturae, ZOP PAN, PWN Warszawa—Kraków.

Dominik T. 1946 *Osmunda regalis w nadleśnictwie Baszków, pow. krotoszyńskiego.* Prz. leśn., kwiecień: 13—14. Poznań.

Iwanowski Cz., Łuczak Z., Mikstacki B. 1966 *Przegląd Wielkopolskich Zabytków Przyrody.* PWRiL, Warszawa.

Krawiec F. 1935 *Rezultaty wycieczek florystycznych po Wielkopolsce.* Wyd. Okręg. Kom. Ochr. Przyr. na Wielkopolskę i Pomorze, 5: 100—108.

Newelski T. 1933 *Wycieczka do lasów majątku Baszków.* Sylwan 51 (10—12): 322—327.

Spribile F. 1905 *Kleiner Beitrag zur Flora von Krotoschin.* Zeitschr. der Naturwiss. Abteilung 11 (2): 65—66.

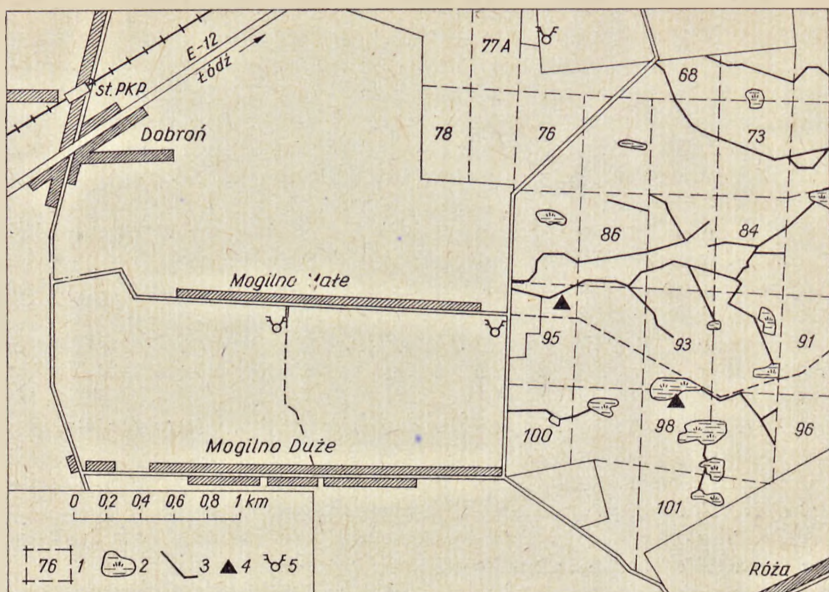
Szafrańska H. 1952 *Najbogatsze skupienie długosza królewskiego w Wielkopolsce.* Chronmy Przyr. 5: 46—48.

Traczyńska M. 1979 *Flora naczyniowa Zdun k. Krotoszyna.* Praca magisterska wykonana w Zakł. Taksonomii Roślin UAM w Poznaniu. rkps.

Długosz królewski *Osmunda regalis* w okolicach Łodzi

W trakcie obozu Studenckiego Koła Naukowego Ochrony Przyrody Uniwersytetu Łódzkiego zostało stwierdzone nowe stanowisko długosza królewskiego *Osmunda regalis* w okolicach Łodzi. Znajduje się ono w podpabianickich lasach nadleśnictwa Kolumna, w pobliżu miejscowości Mogilno (ryc. 1). Administracyjnie leży w gminie Dobroń w województwie sieradzkim.

Studenci inwentaryzujący florę licznych torfowisk śródleśnych natknęli się na dwa miejsca występowania długosza; w oddziale 95 d, gdzie przy dukcie, w rowie rosną 4 kępy i w oddziale 98 c, na skraju torfowiska, gdzie znaleziono 1 kępę. W wyniku dalszych poszukiwań prowadzonych przez autorów stwierdzono dwa większe skupiska *Osmunda regalis* (7 + 13 kęp) w oddz. 95 f (ryc. 2) oraz 7 kęp rosnących wzdłuż ścieżki biegnącej przez ten pododdział. Długosz rośnie w fitocenozie boru sosnowego wilgotnego *Molinio-Pinetum*. Drzewostan buduje tu głównie 60-letnia sosna *Pinus silvestris*. Towarzystwają jej: świerk *Picea excelsa*, brzoza brodawkowata *Betula verrucosa* i osika *Populus tremula*. Podszycie, miej-

Ryc. 1. Lokalizacja nowych stanowisk długosza królewskiego *Osmunda regalis* w uroczysku Mogilno. 1 — granice i numer oddziału leśnego, 2 — torfowiska śródleśne, 3 — rowy, 4 — stanowiska długosza królewskiego, 5 — leśniczówki i gajówki. — Situation of the new localities of the royal fern in the Mogilno primeval forest range. 1 — boundary and number of the forest compartment, 2 — peat-bogs in the interior of the forest, 3 — ditches, 4 — localities of the royal fern, 5 — lodges and cottages of foresters and game keepers

scami silnie zwarte, tworzy kruszyna *Frangula alnus*; inne gatunki występują sporadycznie. W runie zielnym dominują: trzęślica modra *Molinia coerulea*, orlica *Pteridium aquilinum*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus* i szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*. Warstwę mszystą budują: płonnik *Polytrichum commune*, torfowce *Sphagnum palustre* i *S. apiculatum* oraz rokietnik *Entodon schreberi*. Istnieją tu korzystne warunki siedliskowe dla rozwoju długosza — większość okazów zarodnikuje. Drugie stanowisko, położone o 1 km na południowy wschód od pierwszego, znajduje się na skraju zarastającego dołu potorfowego. Długosz rośnie w płacie torfowiska wełniankowego, zalesionego sosną, oddzielonego od lustra wody szuwarem turzycowym. Dominuje tu wełnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*. Z mniejszym udziałem występują: turzyce: pospolita *Carex fusca* i siwa *C. canescens*, sit rozpierzchły *Juncus effusus*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, żurawina błotna *Oryzococcus*

Ryc. 2. Długosz królewski *Osmunda regalis* w uroczysku Mogilno (gmina Dobroń, woj. sieradzkie). — The royal fern in the primeval forest range of Mogilno (district of Dobroń, province of Sieradz). Fot. J. Kurowski

quadripetalus, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia* i in. Od południa torfowisko z *Osmunda regalis* graniczy z borem sosnowym bagiennym.

Długosz królewski jest cennym składnikiem naszej flory. W Polsce występuje na nizu, niezbyt często. Najliczniejsze jego stanowiska znajdują się w zachodniej części kraju. Jest żywym modelem ilustrującym stopniowe przejście części asymilacyjnej liścia w część zarodnionośną. Dlatego też baśniowy „kwiat paproci” podlega całkowitej ochronie prawnej.

Nowe stanowisko długosza królewskiego *Osmunda regalis* w Mogilnie Małym pod Łodzią znajduje się w krainie geobotanicznej Północnych Wysoczyzn Brzeźnych i w należącym do niej okręgu Łódzko-Piotrkowskim (Szafer 1972). Stanowisko w Mogilnie tego subatlantyckiego gatunku, należy (obok stanowiska w Podlubieniu nad Pilicą) do najdalej wysuniętych na wschód na obszarze Polski środkowej (nr 8 na ryc. 3). Dotychczas znanych było 7 stanowisk długosza w tej części kraju: 3 w woj. kaliskim, na obszarze mezoregionu fizycznogeograficznego (Kondracki 1977) Kotliny Grabowskiej (Mowszowicz 1963,

Tab. 1 Stanowiska długosza królewskiego *Osmunda regalis* L. w Polsce

Lp	Województwo	Gmina	Obręb leśny	Leśnictwo
1	kaliskie	Galewice	Węglewice	Głaz (poprzecznie Foluszczyki)
2	kaliskie	Galewice	Węglewice	Brzeziny Foluszczyki
3	kaliskie	Galewice	Węglewice	Foluszczyki
4	sieradzkie	Brąszewice	Brąszewice	Jaźwiny
5	sieradzkie	Brzeźnio	przy pd granicy leśn. Dąbrowa Wlk. obrębu Złoczew	
6	piotrkowskie	Szczerców	Kluki	Lubiec II
7	piotrkowskie	Sulejów	Łęczno	Podlubień
8	sieradzkie	Dobroń	Kolumna	Mogilno

1965, 1978, Sowa, Rutowicz 1978), 2 w woj. sieradzkim, w mezoregionie Wysoczyzny Złoczewskiej (Mowszowicz 1966, Kurowski 1975) i również 2 w woj. piotrkowskim: w Kotlinie Szczercowskiej (Kurowski 1975) i na Równinie Piotrkowskiej (Kurowski 1973). Dokładne, a aktualne informacje o lokalizacji wszystkich stanowisk w Polsce środkowej zebrano w tab. 1.

środkowej

Uroczysko	Oddziały	Liczba kęp	Zespół roślinny	Miejscowość najbliższa
Brzeziny	188 c 189 b, d	140	<i>Vaccinio uliginosi</i> — <i>Pinetum</i>	Węglewice
Brzeziny	B: 127 c, d 144 g F: 156 d, h	700	<i>Vaccinio uliginosi</i> — <i>Pinetum</i>	Foluszczyki
Brzeziny	115 d 116 b	kilka	<i>Vaccinio uliginosi</i> — <i>Pinetum</i>	Biadaszki
Blota	130 f	200	<i>Molinio-Pinetum</i>	Salomony (woj. kaliskie), Brąszewice-Zabrodzie (woj. sieradzkie)
Ugoda Barczewska	las chłopski na pld od oddz. 89	50	<i>Vaccinio uliginosi</i> — <i>Pinetum</i>	Barczew
Sw. Ługi	75 r	2	<i>Vaccinio uliginosi</i> — <i>Pinetum</i>	Lubiec
Podlubień	65 r.	3	<i>Vaccinio uliginosi</i> — <i>Pinetum</i>	Łęczno
Mogilno	95 d, f 98 c	32	<i>Molinio-Pinetum</i> ,	Mogilno Małe

Stanowisko w Mogilnie Małym k. Dobronia jest pierwszym stwierdzonym na Wysoczyźnie Łaskiej. O wyjątkowym znaczeniu nowego stanowiska świadczy jego położenie — w lasach podmiejskich łódzkiej aglomeracji miejskiej.

Obszar wydm (porośniętych borami sosnowymi) i śródleśnych torfowisk z interesującą florą (oprócz długosza rosną tu trzy gatunki widłaków, rosiczka okrągłolistna i in.) posiada wysoki walor poznawczy i dy-

Ryc. 3. Rozmieszczenie stanowisk długosza królewskiego *Osmunda regalis* w Polsce środkowej. 1 — stanowiska znane, 2 — nowe stanowisko, 3 — kompleksy leśne, 4 — granica prowincji geograficznej, 5 — granica makroregionu, 6 — granica mezoregionu, 7 — numer mezoregionu (wg Kondrackiego 1977). — Distribution of the localities of the royal fern in Central Poland. 1 — hitherto known localities, 2 — the new locality, 3 — complexes of forests, 4 — boundary of the geographic province, 5 — boundary of the macroregion, 6 — boundary of the mesoregion, 7 — number of the mesoregion (after Kondracki 1977)

daktyczny. Ten unikalny krajobraz roślinny może i powinien być celem wycieczek szkolnych i ćwiczeń terenowych oraz obiektem dalszych badań naukowych. Ze względu na wartości naukowe, krajobrazowe i dydaktyczne obszar ten zasługuje w pełni na ochronę w postaci rezerwatu przyrody.

Józef K. Kurowski, Maciej Mamiński

PISMIENICTWO

Kondracki J. 1977 *Regiony fizycznogeograficzne Polski*. UW, Warszawa.

Kurowski J. 1973 *Długosz królewski *Osmunda regalis* L. w borach lubieńskich*. Chrońmy Przyr. XXIX z. 5.

Kurowski J. 1975 Nowe stanowiska długosza królewskiego w województwie łódzkim. *Chrońmy Przyr.* XXXI, z. 3.

Mowszowicz J. 1963 Nowe stanowiska długosza królewskiego w Polsce. *Chrońmy Przyr.* XIX, z. 2.

Mowszowicz J. 1965 Najliczniejsze skupienia długosza królewskiego w kraju. *Chrońmy Przyr.* XXI, z. 2.

Mowszowicz J. 1966 Jeszcze jedno obfite stanowisko długosza królewskiego. *Chrońmy Przyr.* XXII, z. 6.

Sowa R., Rutowicz H. 1971 Rezerwat długosza królewskiego w Węglewicach oraz inne jego stanowiska w nadl. Węglewice. *Zesz. nauk. UŁ*, s. II, 41.

Szafer W. 1972 Szata roślinna Polski niżowej. Rozdz. w pr. zbior. pod red. W. Szafera i K. Zarzyckiego: *Szata roślinna Polski*. PWN.

Stanowisko długosza królewskiego *Osmunda regalis* na Pojezierzu Pomorskim

Stanowisko długosza królewskiego *Osmunda regalis* odnaleziono w lasach Nadleśnictwa Łobez. Paproć ta rośnie w oddziale 154 I, położonym w kompleksie borów sosnowych, na zachód od miejscowości Radowo Wielkie, w odległości około 50 m na południowy zachód od brzegu jeziora Piaski.

Długosz rośnie tu w borze mieszanym bagiennym (wg typologii leśnej), na glebie torfowej torfowiska przejściowego o wodzie gruntowej poniżej 1 m. Próchnica jest typu butwiny murszowej. Odczyn (pH) wynosi od 3,65 w H₂O (2,65 w KCl) na głębokości 0—50 cm do 4,25 w H₂O (3,25 w KCl) na głębokości 50—200 cm.

Drzewostan buduje sosna pospolita *Pinus silvestris* i brzoza omszona *Betula pubescens* z olszą czarną *Alnus glutinosa* i świerkiem pospolitym *Picea excelsa* w domieszce. Wiek drzewostanu ocenia się na ok. 55 lat. Przeciętna wysokość wynosi 19,5 m, a średnie zwarcie ok. 70%. W podszycie obok świerka i brzozy omszonej rośnie jarząb pospolity *Sorbus aucuparia*, kruszyna *Fragula alnus* oraz buk *Fagus sylvatica*. Roślinność runa stanowią gatunki borowe: borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, borówka brusznica *Vaccinium vitis-idaea*, borówka czernica *Vaccinium myrtillus*, śmialek pogięty *Deschampsia flexuosa*, wrzos pospolity *Calluna vulgaris* oraz gatunki torfowiskowe: trzęślica modra *Molinia caerulea*, żurawina błotna *Oxycoccus quadripetalus*, welnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, trzcinnik lancetowaty *Calamagrostis canescens*, fiołek błotny *Viola palustris*. W warstwie mszaków dominują torfowce: odgięty *Sphagnum apiculatum* i błotny *Sphagnum palustre*. Ponadto kępkowo występują: